

Asia: OKM/95/040/2017

Lausuntopyyntö Taide- ja taiteilijapolitiikan suuntaviivat –työryhmän esityksestä taide- ja taiteilijapolitiikan keskeisiksi tavoitteiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä työryhmän esityksistä ja raportista

Kiitokset työryhmälle monista kannatettavista esityksistä!

Suomen Journalistiliitto ry haluaa lausua erityisesti esitykseen 17 liittyen ylimääräisestä sanomalehtimieseläkkeestä (nykyään paremminkin ylimääräinen journalistieläke).

1) Taide yhteiskunnan ytimeen (työryhmän esitykset 1-8)

-

2) Taiteen rahoituksen strateginen kehittäminen (työryhmän esitykset 9-14)

-

3) Taide on työtä, ja sellaisena sitä on kohdeltava (työryhmän esitykset 15-21)

Opetus- ja kulttuuriministeriön esityksestä ylimääräisiä sanomalehtimieseläkkeitä koskeva määräraha poistettiin vuoden 2013 tulo- ja menoarviosta. Ratkaisu tehtiin täysin ilman edeltävää keskustelua ja oli murrosta läpikäyväälle media-alalle täydellinen yllätys, joka selvisi sanomalehti uutisesta lokakuussa 2012.

Huoli journalistien eläketurvasta on edelleen todellinen, erityisesti vapaiden journalistien kohdalla, jotka huolehtivat suomalaisesta tiedonvälityksestä epävarman toimeentulon varassa. Ministeriölle on tehty jo useita vetoamuksia asian ottamisesta uudelleen esille.

Ylimääräinen sanomalehtimieseläke tai paremminkin ylimääräinen journalistieläke olisi tärkeä erityisesti itsensä työllistävien freelancejournalistien heikon eläketurvan vuoksi. Sitä tarvitaan suurelta osin samoista syistä kuin ylimääräistä taiteilijaeläkettä, jota työryhmä esittää laajennettavaksi merkittävästi.

Suomen Journalistiliiton viimeisimmän työmarkkinatutkimuksen mukaan vapaiden toimittajien ansiotaso on noin 55 prosenttia työsuhteisten kollegoiden ansioista. Kun ansiot ovat pienet, myös eläkekertymä on pieni.

Suurin osa freelancejournalisteista toimii yksinyrittäjinä ilman että 'yritys' – joka käytännössä on henkilö itse – voisi laajentua tai palkata lisätyövoimaa. Alan yrittäjyyden seurauksena ei synny yritystä, joka voidaan myydä ja josta syntyvällä voitolla katetaan oma eläketurva tulevaisuudessa, kuten usein yrittäjien odotetaan tekevän. Yrittäjyys on journalisteille useimmiten henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyvää osaamista ja ammattitaitoa, jolla työllistää vain itsensä ja elättää mahdollisen perheensä. Tässä mielessä toimittaja yrittäjänä rinnastuu taiteilijoihin. Myös itsensätyöllistäjistä tehty tutkimus korostaa vapaiden toimittajien työskentelyn taiteilijaluonnetta.

Viimeisinä vuosina ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä hakivat ne journalistit, joiden eläketurva oli jo valmiiksi kohtuullisella tasolla (vuonna 2011 1828 ja 2012 1943 euroa). Tätä on pidetty yhtenä perusteena sille, ettei palkintoluoteiseksi nähdyille eläkkeelle ollut tarvetta nykyajassa. On valitettavaa, että ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä hakivat toimittajat, joiden eläketurva oli jo hyvällä tasolla. Media-alan murros on kuitenkin aiheuttanut sen, että yhä useammat toimittajat toimivat freelancereina, joiden tulotaso ja eläketaso jäävät kauas vakituudessa olevien toimittajien tulo- ja eläketasosta. Tämä joukko on kasvanut eikä tulossa oleva sosiaaliturvan kokonaisuudistus, vaikka sellainen ensi hallituskaudella saataisiinkin lopulta aikaan, ehdi parantamaan tämän joukon eläketurvaa.

Esitämme, että mahdollisimman pian ryhdytään valmisteluun ylimääräisen journalistieläkkeen palauttamisesta ja järjestelmää kehitetään. On syytä muuttaa esimerkiksi eläkkeen perusteita niin, että eläke koskee vain pitkään alalla toimineita, ansioituneita ja pääasiallisen elantonsa journalistisesta työstä saaneita, mutta silti vähäisen eläketurvan varaan jääviä journalisteja.

Savolainen Petri
Suomen Journalistiliitto ry